

Punct de vedere al Asociației Victimelor Accidentelor de Circulație - AVAC România referitor la rolul procurorului în stabilirea întinderii prejudiciului suferit de victime.

În îndeplinirea scopului stabilit în statut, referitor la supravegherea modului în care sunt respectate drepturile victimelor accidentelor rutiere, în ultima perioadă AVAC a constatat că, în multe cauze penale privind accidentele de circulație, procurorul pune concluzii cu privire la quantumul daunelor solicitate de victime, forțând limitele principiului disponibilității, transformându-se astfel în avocatul uneia din părți, aspect ce poate influența decizia judecătorului și implicit calitatea actului de justiție. Având în vedere aceste aspecte, am considerat că se impune să procedăm la analiza prevederilor din Constituție, Codul de Procedură Penală, Codul de Procedură Civilă, punctul de vedere al procurorului general al României și Deciziile Curții Constituționale, pentru a arăta legalitatea și temeinicia acestui tip de intervenție în actul de justiție. În urma analizei se poate concluziona:

(1) În soluționarea laturii civile a procesului penal, procurorul are un rolul activ ce presupune posibilitatea acestuia de a cenzura modul de soluționare a acțiunii civile **numai:**

- **atunci când** constată încălcări ale legii sau ale drepturilor fundamentale ale cetățeanului;
- **atunci când** constată aspecte de neconformitate în administrarea probelor privind împrejurările cauzei;
- **în limitele și fără a afecta principiul disponibilității.**

(2) „Unul dintre principiile fundamentale ale procesului civil este cel al disponibilității, în conținutul căruia intră și dreptul reclamantului de a determina limitele cererii de chemare în judecată, ale cadrului procesual în care se va desfășura judecata cu privire la obiect și la părți”¹

(3) ”Cu privire la determinarea limitelor cererii de chemare în judecată sau a cadrului procesual, titularul este decidentul principal. De regulă, reclamantul este cel care precizează cu cine dorește să se judece, fără ca instanța să poată impune chemarea în judecată a unei anumite persoane.

Tot reclamantul arată în cerere ce anume dorește să obțină, iar instanța de judecată nu poate judeca altceva, să dea ceva ce nu a cerut reclamantul sau mai mult decât a cerut. Codul de procedură civilă este imperativ, și cere judecătorului să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără a depăși limitele cererii de chemare în judecată, așa cum a fost formulată de reclamant. Încălcarea acestor dispoziții imperative deschid celui lezat calea procesuală a apelului, invocând încălcarea principiului disponibilității. ”²

¹Decizia 2952/2007 a Secției civile a ÎCCJ.

² Acta Universitatis George Bacovia. Juridica - Volume 4. Issue 2/2015 - <http://juridica.ugb.ro/> - Ovidiu NEICUȚESCU

- (4) În cauzele privind accidentele de circulație soldate cu vătămări corporale sau deces, reclamantul își valorifică drepturile nepatrimoniale lezate (dreptul la viață, la integritate fizică și psihică). Daunele morale rezultate prin încălcarea acestor drepturi și evidențiate prin valorificarea principiului disponibilității, nu pot fi compensate prin aplicarea unor criterii prestabilite (șabloane, grile, etc.) prevăzute într-un act normativ sau alt tip de document emis de o autoritate publică, ci presupun o evaluare particulară și detaliată realizată **de judecător, singurul exponent în ecuația înfăptuirii justiției în țara noastră, care deține pârghiile necesare evaluării și aprecierii acestui tip de prejudiciu, în vederea unei corecte compensări**, în baza unor principii de drept privat și ținând seama de cerințele echității, cu aprecierea întregului material probator ce relevă modul în care viața victimei a fost afectată de evenimentul traumatic.
- (5) Dacă argumentarea prejudiciului pretins, ce urmează a fi analizat în activitatea de înfăptuire a justiției de către judecător, s-a făcut prin încălcarea unei legi sau a drepturilor fundamentale, procurorul poate interveni și pune concluzii, acestea fiind obligatoriu motivate.
- (6) Totodată procurorul, atunci când identifică probe neconforme ce pot influența decizia judecătorului, inclusiv asupra cuantumului daunelor morale, poate interveni în a arăta care sunt aceste probe (ex: acte medicale false sau străine cauzei, lipsa cauzalității medico-legale între anumite afecțiuni invocate și trauma suferită prin infracțiune, etc.) și modul în care, în accepțiunea sa, pot influența decizia.
- (7) Orice altă intervenție a procurorului cu privire la cuantumul daunelor morale solicitate de victimă, (simple puncte de vedere/părerii, etc.) ar reprezenta o încălcare a principiului disponibilității, fiind lipsită de fundament juridic, instanța având obligația de a interveni și de a cenzura astfel de poziții.
- (8) Argumente juridice:
- Natura acțiunii civile, în procesul penal, este supusă dispozițiilor de fond ale răspunderii civile.
 - Potrivit art. 19 pct. (5) Cod Procedură Penală *“Repararea prejudiciului material și moral se face potrivit dispozițiilor legii civile.”*
 - Rolul activ al procurorului în proces, este de aflare a adevărului și respectare a legii.³ Procurorul exercită rol activ în soluționarea acțiunii civile în conformitate cu dispozițiile legale, **limitările ținând de respectarea principiului disponibilității** fiind cele legate de *pornirea* acțiunii civile, **dovedirea temeiniciei acestora în privința întinderii prejudiciului** și a *convențiilor* care pot interveni între părți.⁴
 - În art. 131 alin. (1) Constituție se precizează că procurorul apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor. **Procurorul**, în soluționarea laturii civile în procesul penal, **nu este adversarul vreuneia din părți, ci el intervine în proces pentru a veghea la respectarea legii. Textul constituțional, referindu-se la apărarea drepturilor și libertăților cetățenilor, nu are în vedere transformarea procurorului într-un avocat al uneia dintre părți, ci de a veghea la respectarea legii în procesele care pun în discuție astfel de drepturi și libertăți.**⁵

³ art. 363 CPC, pct. 2

⁴ RIL Nr.18582/1880/2005 - http://old.mpublic.ro/recursuri/2006_penal/r_04_05_2006.htm

⁵ Curtea Constituțională - Decizia nr. 190/2008

- În cursul judecării, procurorul formulează cereri, ridică excepții și pune concluzii. Cererile și **concluziile procurorului trebuie să fie motivate**.⁶
- **Procurorul are dreptul de a cenzura modul de soluționare** a acțiunii civile cu respectarea reglementărilor referitoare la: calitatea persoanei constituite ca parte civilă; la respectarea termenului de introducere a acțiunii civile; la legitimitatea exercitării acțiunii în raport de condiționarea legală ca faptul ilicit generator de prejudiciu să fie reprezentat de fapta penală dedusă judecării; la respectarea dispozițiilor privind limitarea exercitării concomitente a acțiunii civile la instanța civilă și la cea penală⁷.
- Procurorul participă în procesul civil prin punerea de concluzii, dacă această este cerută în vederea apărării ordinii de drept, a drepturilor și intereselor cetățenilor. Prin urmare, scopul acțiunii procurorului este acela de a asigura conforma aplicare a legii în privința admiterii sau respingerii cererilor părților, aceasta **fără a afecta principiul disponibilității**.⁸

(9) Fără a deține o evidență a cauzelor ce au favorizat sau defavorizat victimele prin intervenția procurorului, care se referă la punerea de concluzii cu privire la cuantumul despăgubirilor solicitate, AVAC consideră că actul de jutiție trebuie să se realizeze prin respectarea valorile statului de drept, a principiilor privind înfăptuirea justiției și astfel să conducă la aflarea adevărului în cauză.

Material întocmit și cu sprijinul Av. Remus Ciuraru.

Cătălin CODESCU
Președinte AVAC

⁶ art. 363 CPC, pct. 3

⁷ RIL Nr.18582/1880/2005 - http://old.mpublic.ro/recursuri/2006_penal/r_04_05_2006.htm

⁸ Prof. univ. emerit dr. Ion Deleanu a publicat în [Revista Română de Jurisprudență nr. 5/2013](https://www.juridice.ro/444175/ion-deleanu-participarea-procurorului-in-procesul-civil-disectia-prevederilor-art-92-art-216-si-art-394-c-pr-civ.html) articolul intitulat „Participarea procurorului în procesul civil. Disecția prevederilor art. 92, art. 216 și art. 394 C. pr. civ.”. <https://www.juridice.ro/444175/ion-deleanu-participarea-procurorului-in-procesul-civil-disectia-prevederilor-art-92-art-216-si-art-394-c-pr-civ.html>